

ISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

Helyben házas hordoz: Vidékre postán szállítva.
 Egész évre . . . 72 korona Egész évre 84 korona
 Negyedévre . . . 18 korona Negyedévre 21 korona
 Egyes szám ára 30 fillér.

Politikai napilap

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL

Nagyvárad, Szilgyi Dezső-utca 5. Telefon: 2-63.

A szerkesztőség kizárólag a közérdekű hírekért és a közérdekű kérdésekért felelős. Előfizetések és hirdetések a szerkesztőséghez nem fordulhatnak. Hirdetői díjak külön táblázatban.

Béke és egyetértés.

Ágoston Péter beiktatása a vármegyén.

Ágoston Péter tegnapi beiktató beszéde feltétlenül megérdemli, hogy komolyan foglalkozzék vele mindenki. Bár a kormánybiztos kijelentette, hogy politizálni nem kíván, a helyzet hozta magával, hogy politikai kijelentéseket is kellett tennie.

A múlttal, a jelennel és a jövővel egyaránt foglalkozott Ágoston. Beszéde higgadt, nyugodt volt, inkább fejtegetés, mint szónoki beszéd, de a jövőre nézve határozott és biztos program.

Ágoston világnézetéből folyik az, hogy a múltban a minden korral együtt járó hibák mellett nem ismeri fel teljesen az erényeket. Senki sem tagadja, hogy a vármegyei életben voltak hibák a múltban. Emberek vagyunk. Lesznek hibák a jövőben is. Azt is elfogadja mindenki, hogy ezek a hibák az utóbbi időkben, mikor a vármegyei rendszer a kor szociális követelményeinek megfelelő átalakítására bizony régen rászorult és mikor ez az átalakítás évtizedek óta késétt: kirívóbbak lettek. De az is kétségtelen dolog, hogy e hibák dacára az ősi vármegye ha zökkenőkkel is, közigazgatási feladatait hűségesen és becsületesen megoldotta. Ezt a tagadhatatlan érdemet legalább egy jó szóval meg lehetett volna jutalmazni akkor, mikor Ágoston Péter beiktatása egy egész régi rendszer temetését is jelentette, olyan rendszerét, melyet halottaiból feltámasztani senki nem kíván, melyen az események lokomotívja keresztül száguldott, de amelynek voltak becsületes emberei, maradiságukban is ideális törekvései, amely, ha az emberi gyarlóságából folyó hibákkal is, de mégis meg tudta óvni Magyarországot ősi jogait, területének sérthetlenségét.

Másik dolog, amit a multa vonatkozólag — ha már a kormánybiztos ur a multa kitért — nem kellett volna elhallgatni, a vármegyének a nemzeti élet megvédése körül kifejtett évszázados harca volt. Ha ma Magyarország áll és eljuthatott a fejlődés fokozatain át a magyar köztársasáig, akkor ebben része volt a vármegye önzetlen, önfeláldozó hazafiasságának. Ha ezen a földön magyar népköztársaságot lehetett felállítani, abban érdemük van

azoknak a hazafiaknak, akik négyszáz éven át küzdöttek a magyarságot elnyomó minden kísérlet ellen. Hock János a mai magyar népköztársaság előhírnökéül vallotta az 1849-iki független magyar államot — nos hát ezt is nagyrészt azok a régi magyarok kiáltották ki, akik négy évszázad nyomora és szenvedései közt a vármegye erős bástyái mögött elsáncolva, meg tudták tartani ezt az országot magyarnak.

Ne feledjük, hogy Magyarország csak tegnap óta független állam, ezekre a magas közbiztonsági bástyákra az állam, a nemzet, a magyarság fennmaradása érdekében szükség volt. Elég sajnós, hogy időnk, energiánk legnagyobb részét 1526 óta közbiztonsági harcokra, nemzeti létünk körülsáncolására kellett fordítani. Nem lehet bünyül felróni a régi embereknek, ha e magas bástyák mögött mindig csak a nemzeti létet fenyegető ellenséget kísérve vigyázó szemmel, sokszor nem vették, mert talán nem is vehették észre az új korok egyre követelőbben jelentkező szociális igényeit. Nem az egyéni kedvtelés, hanem a szomorú kényszerűség hajtotta a tegnap és még előbb 400 év vármegyéjét közbiztonsági harcokba.

És ezek az emberek nem is voltak mindig és kivétel nélkül szociális érzékűek; azt éppen 1848 bizonyította be, amikor a régi Magyarország a jobbágy-ság felszabadításával az első lépést tette meg a népnek földhöz juttatásához, annak ellenére, hogy ez által éppen annak a régi Magyarországnak sok egzisztenciája tönkrement. A nemzet érdeke parancsolt és meghozták ezt az áldozatot is. Ma is súlyos áldozatokról van szó és ma sem ezeknek a nagy ősöknek mai utódai lesznek azok, akik a tetteiktől és ha kell, az áldozatoktól visszariadnak.

A jelenre nézve már igen szerencsés volt a kormánybiztos nyilatkozata: nyíltan, férfiasan mondotta, hogy a tulajdonosoktól mindenki óvakodjék és ahelyett fogjunk inkább össze a munkában. A rend meglehetősen helyreállott, ezt fenn kell tartani, mert a mai rend után, ha más

következik, az az anarchia lehet, ettől pedig óvjon meg minket az Isten.

A jövőre vonatkozó programot is mindenki aláírja. Béke és egyetértés a nemzetiségekkel; legyen a község a kiinduló pontja az új rend felépítésének, jusson ott mindenki képviselői útján szóhoz; a közigazgatás az eddigi merő jogi igazgatás mellett foglalkozzék első sorban a gazdasági érdekekkel, legyen gazdasági igazgatása a népnek; legyen kölcsönös a bizalom a nép és a tisztviselők közt, a ruha minősége ne jelentsen különbséget az emberek közt, hanem csak a foglalkozás közt — olyan elvek, amelyeket készséggel elfogad és gyakorlatban megvalósítani segít mindenki.

A legteljesebb jóindulattal kíván foglalkozni Ágoston a nép érdekeivel — ebben a jóakarásban is egyesülve látja maga mögött az egész vármegyét, tekintet nélkül arra, hogy régi ember-e valaki vagy új. Az idők újak, ez a lényeg, ebben az új időben mindenki találja fel hazáját és munkakörét és ne legyen a régi helyett új osztálykülönbség, hanem csak az a különbség, amit a tehetséggel és a szorgalommal mindenki önmaga számára felállít.

Béke és egyetértés: ezt a két szót hangoztatta az új kormánybiztos. Ebben akarjuk látni jövő munkásságának vezérelvét. Béke, egyetértés: két olyan vezérszó, amely alatt megtaláljuk azt az új, a boldog Magyarországot, mely minden becsületes embernek ideálja.

A független Magyarország megteremtésével a közbiztonsági harcok ideje lejárt, véget ért, becsülettel, győzelemmel. A közbiztonsági harcok után most a szociális munka következik. Legyen az új, a szociális vármegye épp olyan buzgó, nemzetéhez, kötelességeihez hű, mint volt a régi közbiztonsági vármegye, maga idejében a közbiztonsági kötelességek iránt: akkor nyugodtan nézünk a jövő elé, mert akkor a közbiztonsági független Magyarország az igazi szociális átalakulásban boldog is lesz. A béke és egyetértés útján vezéreljen hozzá a magyarok Istene.

Ágoston Péter installációja a vármegyén.

Az installáló közgyűlést, amelyen nagyon sokan jelentek meg a vármegye minden részéből, Fráter Barnabás alispán nyitotta meg, felolvastván a belügyminiszter ki-nevező leiratát és felkérte Pállay Lajost, Balogh Mihályt és Szabó Józsefet, hogy az új főispánt hívják meg a közgyűlésre.

Dr Ágoston Péter rövid idő múlva megjelent és letette az esküt, illetve a fogadalmat. Fogadalmi letétele után pedig elmondta nagyjelentőségű beszédét, amelyhez hasonló mély és minden időknél megfelelő komoly székfoglaló a vármegye disztermében még nem hangzott el.

A beszédet szó szerint közöljük:

— Talán soha nehezebb viszonyok között a vármegye közigazgatásának irányítását nem vállalta el senki, mint a mai viszonyok között azt én teszem. És éppen ezért talán túlságosan nagyra, magasra fokozott várakozással van eltelve mindenki, azt hívén, hogy mindent egy csapásra meg fogunk tudni csinálni, amit megkívánnak a hívek, amit a hirtelen bekövetkezett változás kell, hogy magával hozzon. Én kénytelen vagyok ezeket a várakozásokat a legkevesebbre letörpíteni, mert nagyon jó tudni azt, hogy csak lassu, hosszú és kitartó munkával sikerült megalapozni, az életbe átvinni azokat az elveket, amiket ezideig a politikában nem élvezhettünk s amelyek a most hirtelen bekövetkezett változás folytán látszólag valósággá lettek, hogy a hatalom más kezekbe ment át.

— Az első feladat: kötelességünk, hogy a rendet fentartsuk. Azt a rendet, amiben mindannyian élni vágyunk és amit állami szempontból szükségesnek tartunk. Arra való tekintettel, hogy itt Bihar megyében sikerült a román nemzettel úgy megegyezni, hogy testvérként fogadva őket, ők testvérként fogadnak magukhoz — a legnagyobb nehézséget leküzdeni sikerült.

— Nagyon sajt bennünket a bekövetkezett viszonyok között az élelemmel való ellátás és az iparcikkek szükségletének fedezése, amire vonatkozólag azt várják sokan, hogy kijelentsem azt, hogy most hirtelen minden olcsóbb lesz és minden bőviben fog lenni. Én nem akarok senkit általni, én nagyon jól tudom azt, hogy ez lehetetlen. Csalódni fognak, akik gyors megoldást várnak, mert a jelenlegi kormány üres raktárakat vett át és üres raktárból nem lehet venni, üres kasszából pedig nem lehet fizetni.

— A feladat másik része az igazgatás kérdése. Az igazgatás a mostani, az új kormányformával kapcsolatosan kell, hogy átalakuljon. A mi a múlté volt, az formailag később is megmarad, csak lényegileg, kell, hogy átalakuljon. A lényegbeni átalakulás pedig abból áll, hogy az eddigi jogi igazgatás a békén és egyetértésen alapuló szociális igazgatássá alakul át s a kik eddig tárgyai voltak az igazgatásnak, azok most alanyai lesznek. Szükséges, hogy a tisztviselő belemélyedjen az új kor szellemébe és akik eddig az egyes megyei hatalmasságoknak voltak alárendelve, jövőben az összalakosság érdekeit kell hogy szolgálják. A tisztviselő helyzete nehéz, mert sokszor olyan rendeletet kell végrehajtania, ami az egyénre keletlen és az egyén az ódiomot a tisztviselőre hárítja. Más szempontból is nehéz a tisztviselő helyzete. A régi rendszer magával hozta, hogy különbség volt

az ur és a nép között és amikor a tisztviselő érinkezett a néppel, a *felsőbbséget* gyakorolta, de nem az *atyáskodó* hanem a *hatalom* felsőbbbségét. A tisztviselők nem idegenkedtek a kérges tenyértől, meg sáros csizmától, ha azok az előszobában tapostak, mégis a népben megvolt a bizalmatlanság, de ha most átalakul a rendszer, kell, hogy ez a bizalmatlanság megszűnjék. *Nem szabad, hogy a nép féljen a jobb kabátostól.* Ha ez átmege a köztudatba, ha ezt megérti mindenki, hogy az új rendszer a testvérieség alapján áll, akkor itt minden megvalósul és minden keserű érzés elmúlik.

— Azt hiszem, hogy a román nemzet tagjai külön keserűséget is hordtak a szívükben, mert, mint a románok is érezték, hogy nem egyenlők az igazgatással. Még kell értetni velük, hogy igazságtalanság, mert ők románok — nem történik.

— A néppel pszichológiai alapon kell bánni, améhez azonban semmi nagyobb tudományos képzettség nem szükséges. Példa rá, hogy a harcúterén a katonatisztek megtanultak a néppel érintkezni és azért lehetett a hadsereget, amely hetekig, hónapokig járt rongyosan és koplalt — olyan hosszú ideig a tűzben tartani.

— A közigazgatás alapja eddig a vármegye volt, a *kiskirályok vármegyéje* volt, most pedig a *nép vármegyéje* lesz. Ezzel az átmenettel a zökkenő elkerülhetetlen, de a zökkenő miatt beállott eselleges surlódások miatt nem szabad elkedvetlenedni, különösen a tisztviselőknél. *Élővalóság lett a népaazon érzése, hogy az igazgatás az ő érdekében történik.* Viszont el lehetünk készülve arra, hogy a nép részéről tulkapások lesznek. Követelni fog olyan intézményeket, amelyekről azt hiszi, hogy jók, vagy, hogy az új rendszer természetesen magával hozza.

— Az átszervezés így kell: *közsegekből kiindulva építeni felfelé a vármegyét.* Ezért a jegyzőre nagy feladat vár. Eddig a jegyző volt az a bizonyos botrány kő, amelyen a nép minden bosszúját éreztette, most azonban a *községi szervezet átalakul a nép összességévé* és azt hiszem, a keserűségek nagy része nem fog egy személy ellen megnyilvánulni, hanem megoszlik, mert a népek általánosan beakceptálása lesz az igazgatási funkcióba, amit a községek végeznie kell.

— A község azonban nemcsak igazgatási, hanem gazdasági szerv is lesz. Itt meg kell állam egy pillanatra. Falun azt hiszik, hogy a föld megvan, tehát fel lehet osztani. Tévednek. Hiszen azt sem tudják, hogy kik tartanak igényt, sokan nincsenek még idehaza, *meg kell várni*, míg az orosz, olasz és szerb hadfogságból hazatérnek testvéreink. A kormány nem akarja, hogy igénytörőnek tartsák, azért olyan megoldást keres, hogy az *itthoniak kielégüljenek, de ne legyenek kijátszva a távollévők* sem.

— A nép ügyeit belátással és megértéssel kell intézni. A község így kiszélesedett család lesz, amelyhez mindenkit gazdasági és érdekszálak fűznek. Az elégtelenség — mert ilyenek lesznek — lezserelésére pedig iskolát kell csinálni, hogy az indulatkitöréseket megakadályozzuk, lefegyverezzük. Már régen résztveszek a szociális mozgalomban, ahol a legmegelőzhetőbb elemek, az anarkistától a szindikátságig vesznek részt. Ott még sincs nyugtalanság és a szociáldemokrata párt mindig az egységesség mintaképe volt. Ez azért van, mert belátással és megértéssel intézik a dolgokat, órákig elvitákoznak az ellenagítációt kezdő szélsőségekkel, amíg azok belátják, hogy az ő eszközük nem helyes. Ha az amerikai kivándorlókkal is így beszéltek volna, ha megértették volna velük, hogy

azzal az elhatározással itthon is lehet boldogulni, akkor nem lett volna annyi kívándorló. Felvilágosító munka vár reánk testvéries formában. Előzékenyebbnek kell lennünk, hogy magunkhoz édesgessük a föld népét, hogy bizalommal legyen hozzánk. Mindenki-nek, nemcsak a jegyzőnek, hanem orvosnak, tanítónak, a község intelligenciájának részt kell venni ebben a munkában. Meg kell győzni a népet, hogy *testvérei vagyunk, nem jötevői*, mert a nép *nem alamizsnáért* jön hozzánk, hanem *jogért*. Ha ezt a körülményt meg tudjuk érteni, akkor megértéssel találkozunk a népnél is és a munkánk könnyű lesz.

— Soha még a közigazgatást nem vette át ilyen nehéz viszonyok között senki, mint én. Kérem önöket, legyenek segítségemre. *mert anarchia, rendtelenség, zavar, összeomlás következik.* Ezt pedig nem óhajtja senki. *A régi rendszer vissza nem jöhet*, ami jöhet az *anarchia*, tehát össze kell fogni, hogy ez ne jöhessen.

Zugó éljenzés és taps töltötte meg a termet. Percigig ünnepezték Ágoston Pétert.

Amikor csend lett Keszthelyi Zoltán főjegyző rövid beszédben biztosította a főispánt a megye tisztviselőinek támogatásáról.

Dr Kovács Miklós, a Bihar megyei Nemzeti Tanács elnöke a következő beszéddel üdvözölte Ágostont:

Tisztelt főispán, kormánybiztos, polgártárs!

Bihar vármegye Nemzeti Tanácsa nevében örömmel üdvözlünk, midőn elfogadod a köztársasági kormány bizalmából új állásodat. Azok után, amiket imént elhangzott székfoglaló beszédből mint hitvérséget hallottunk, biztosíthatlak, hogy Bihar vármegye Nemzeti Tanácsa és annak a megyei községekben alakult szervei, a községi néptanácsok a legteljesebb bizalommal vannak irántad, mert nem ígéretek, hanem fogadalmat tettél arra, hogy csakis a nép köréből jövő kívánságok teljesítése, illetve végrehajtásának szolgálatába állítod a tevékenységedet.

Hisz jól tudja azt minden gondolkodó és belátó ember, hogy szegény, ezer sebből vérző hazánkban nem változhat meg minden olyan gyorsan, mert nincsen olyan büvész, ki a tegnap pokiát egy nap alatt Édenkertté tudná átvarázsolni. De mi jó kézben látjuk a nép ügyét a Te kezében és ezt nem jellemezhetted volna semmivel jobban, mint mikor a közigazgatás irányításának elveként kijelentetted a gyűlés előtt, hogy szakítva az eddigi közigazgatási szervezet felelőssége sorrendjével, mely az utolsó szervezet, a község jegyzőjét olyan helyzetbe hozta a néppel szemben, hogy utóbbi mindenkor ezt tette felelőssé a közigazgatás felsőbb szervei hibáért, ennek verték be a lábait, — mert ezt érte legközelebb a nép jogos elégedetlensége, — mikor helytelen népeellenes rendelkezéseket kényszerült a jegyző községében végrehajtani. Ezt a sorrendet jeltetted Te itt a gyűlés előtt ma ki. Te olyanképpen kívánod megváltoztatni, hogy a felelősség terhére és következményeit magad fogod viselni, mert lelked meggyőződése szerint csak olyan intézkedéseket fogsz az utánad következő végrehajtó szervek útján a községek népéhez eljuttatni, melyek a nép javát szolgálják.

Ez a hitvallásod és ezt külön kívánom itt leszögezni, aláhuzni és a megyei jelenlévő néptanácsok küldöttei által a községek népéhez eljuttatni. Ez a hitvallásod a nép bizalmát fogja részedre megszerezni. Es ha nem úgy mennének is eleinte a dolgok, ahogy mi azt kívánjuk, a nép át lesz hatva irántad való bizalmától, eltelve azzal, hogy e szerencsétlen ország mai bizonytalan helyzetében nem mehet minden azonnal úgy, amint azt kívánjuk.

De hogy minél előbb eljuthassunk odáig, azt két eszköz útján már most is megkötönni nyithatjuk. E két eszköz egyike a rend és nyugalom fenntartása, a másik a munkához való visszatérés.

Nem szónoklatok, nem népgyűlések, avagy agitációkra van most szükség, hanem arra, hogy a következő hónapokra biztosítsuk élelmezésünket. Ezt csak úgy érhetjük el, ha mindenki visszatér elhagyott, megszakított munkájához. Ma hazáját azzal szolgálhatja legjobban.

Ebben a munkában Te leszel e megye

népének vezetője, ehhez adjon Neked a jó sors erőt, egészséget. (Taps, éljenzés)

Felszólalt még Vég Dezső, aki egyes brutális tisztviselők azonnali eltávolítását követelte.

Fráter Barnabás a közgyűlést 10 percre felfüggesztette, amíg a jegyzőkönyv elkészült.

Tíz perc múlva Keszthelyi Zoltán főjegyző felolvasta a jegyzőkönyvet és ezzel a gyűlés véget ért.

Gazdák ankétje a földbirtokpolitikáról.

Tegnap délután a gazdaközönség nagy számban jelent meg azon az értekezleten, melyet dr. Ágoston Péter kormánybiztos hívott össze a vármegyeházára. Az ankét a kormány földbirtokpolitikáját vette tárgyalás alá és a kormány által 20 pontban feltett kérdésekre volt hivatva választ adni.

A kérdések a következők:

1. Milyen földbirtokot váltssunk meg s milyen sorrendben?

2. Milyen földbirtokokra legyen az államnak kisajátítási joga és milyen sorrendben?

3. Milyen művelési ágak kerüljenek megváltásra, kisajátításra és felosztásra? (szántó, rét, legelő, szőlő, erdő stb.)

4. Kötött birtokok felszabadítása

5. Milyen elvek szerint történjék a felosztás? (Törpebirtok kiegészítése, házastelkek, kertbirtok a városok mellett, kisbirtok, esetleg középbirtok.)

6. Kik kapjanak a felosztandó földből és milyen sorrendben?

7. Milyen szervek intézzék a megváltást és a kisajátítást és milyen eljárással?

8. Milyen szervek intézzék a felosztást és milyen eljárással?

9. Milyen legyen a felosztandó birtok joga, minősége? (tulajdon, örökbérlet, hosszubérlet, járadékirtok stb.)

10. Hogyan biztosítsuk a kisbirtokot a gazdaságilag káros felosztás ellen s az egy kézbe halmozódás ellen? Hogyan szabályozzuk az öröklést? Állandó, vagy változó (alkalmazkodó) nagyságu legyen-e a kisbirtok?

11. Új telepítéseknél községi, vagy tanyai rendszer előnyösebb-e, vagy vegyes rendszer?

12. Mikor, milyen évszakban történjék legelőnyösebben a birtokbaadás?

13. Az instrukció kérdése.

14. A fennálló bérletek kérdése.

15. Az átveendő ingatlanok vételárának megállapítása és kifizetése (állami járadék-kötvények).

16. Az eladási ár (bérösszeg) megállapítása s fizetése.

17. A terméshozam fenntartása érdekében mi volna teendő?

18. Többtermelés és intenzív gazdálkodás biztosítása.

19. Ideiglenes lakások építése.

20. Egyéb felmerülő kérdések és indítványok.

Dr. Ágoston Péter rövid szavakkal megnyitotta az értekezletet és felhívta a jelenlevőket, szóljanak hozzá a tárgysorozathoz.

Az első felszólaló Pókay Dezső, sürgette, világossítsák fel a népet, hogy ez az akció nem mehet olyan gyorsan, mint egyesek képzelik. Nyugalom és minden jogos igény kellő méltatása szükséges hozzá.

Dr. Karácsonyi János három földosztásból is szerzett gyakorlati tapasztalatokat s ezekből azt a meggyőződést merítette, hogy olyan területeket kell adni a népnek, me-

lyekből új munkalelőhelyeket kap. Idegenből odavitt emberek nem fogják magukat jól érezni. Házastelkek és kerti birtokok kiosztását javasolja.

Balogh Mihály szintén átélt néhány földosztást, még pedig Magyarország legjobb földjén, az állami parcellázásokat s azt tapasztalta, hogy azok csóddal végződtek. Valami külső oknak kell lenni, ami ezt a balsikert előidézte. A magyar paraszt hozzá van róve a maga földjéhez, idegen taluban nem tudja feltalálni magát. Felhívja a figyelmet arra a körülményre, hogy a nép közt ez a hit van elterjedve, mintha a mostani földosztásnál ingyen jutna földhöz, jutalmul a harctéri szenvedésekért. Fel kell világosítani az embereket a valóságról. A kisajátítást a holtkézi és a többi nagybirtokon kezdené.

Mégis egyes birtokok, nagyobbak közül is, meghagyandók állami üzemben megnevezésre, mintatelepeknek. Kisebbség közt csak a szántót és a rétet osztaná fel, a legelőt közlegelőnek hagyná. Az eladási ár tekintetében az volna a legideálisabb, hogy tulajdonjogilag adják meg; minthogy azonban a katonák fogják a birtokot kapni első sorban, akiknek pénzük nincs, jobb az örök bérlet vagy hosszubérlet. Az arra nézve hiba volna békeáron megváltani a földet, mert ez a föld értékét, a nemzetvagyon egy nagy részét devalválná. A falurendszer helyett inkább a tanyarendszer híve. Legnehezebb az instrukció, kérdése. Kisbirtoknál elégnék tartja hogy minden kisbirtokos térjen át a két tétel tartásának rendszerére. Szükséges volna egy termelési és fogyasztó szövetkezet létesítése a nép nevelésére és az instrukció beszerzésére.

Klóri Antal: Az örök bérlet vagy hosszubérlet híve. A tanyarendszert ajánlja, de szükséges a földosztás előtt jó utakat, vasutakat építeni.

Fényes Zóránd részletes tervezetet olvas fel a keresztülvitelre nézve.

Balogh Mihály pótolja felszólalását azzal, hogy ellene van a középbirtok fentartásának.

Grósz Zsigmond a többtermelés szempontjából a bérlőszövetkezeteket tartja szükségesnek. Itt lehet a gazdaszövetkezet is elhelyezni. A szövetkezet beszerezhet gépeket, raktárakat, magtárakat építhet, apaállatokat szerezhet be.

Ágoston Péter jelzi, hogy a földművelésügyi minisztériumban ugyanezt az álláspontot képviselte, mint a mit Grósz Zsigmond hangzottatott. Ennek azonban nem lévén kedvező a hangulat, legalább átmenetileg a szövetkezeteket mégis megalakítandónak tartja, főleg, hogy az antant által visszatartott hadifoglyaink is földhöz jussanak. Az antant követeli Szerbia stb. helyreállítását, arra a célra tartják vissza a magyar hadifoglyokat is s meglehet, hogy majd egy év múlva jönnek hazra.

Schwarz Gyula: A sorrend az, hogy első sorban a kötött birtokok oszthatók fel, aztán a háborúban szerzett birtokok.

Sperker Ferenc: Ha ma konszolidált állapotok volnának, akkor állana meg, amit Grósz Zsigmond ur mondott. De a mai viszonyok közt ezt az ideális tervet nem lehet keresztülvinni, a szövetkezet vezetőjének senki sem fog engedelmessé válni. A középbirtokokat fenn kell tartani, hogy a mai gazdatisztosztály elhelyezhető legyen.

Balogh Mihály: Nem félne attól, hogy a népnek juttatandó birtokoknál birtokközösség, bizonyos kommunizmus létesítenék, első sorban az eddigi gazdasági munkások számára.

Pókay Dezső: Grósz Zsigmondnak javaslatát pártolja, de felhívja a figyelmet a szövetkezeti tagok örökösödési kérdésére. Veszélyes a szövetkezeti ügyre a mi szárazföldi klímánk, mely esetleg a 3-ik év eredményét negatívvá tenné.

Wertheimstein Viktor felszólalása után

Krüger Aladár néhány olyan kérdésre kíván még választ adni, melyekhez senki sem szól hozzá. Sem a kisajátítást, sem a felosztást nem terjesztené ki az erdőbirtokokra, mert azok csak mint nagybirtokok tarthatók fenn s mai tulajdonosaik jól kezelik. Ellenben legelőszőr kívánja felosztani a külföldiek magyarországi birtokait. Városok mellett felosztandó nagybirtokokból kertgazdaságok is alakítandók. A felosztandó birtok járadékirtok legyen, törzsöröklési rendszerrel, otthonvédő törvény (homestead) oltalma alatt. A fennálló bérletekre vonatkozó szerződések elvieg respektálandók és a bérbe adott birtokok csak fokozatosan, részletekben veendő igénybe. Így fenn lehet tartani bizonyos területet a hadifogságból később visszatérők számára is. Ugyanez az elv követendő a házi kezelésű birtokoknál is. Mindenütt meghagyandó, a hol szükséges, egy középbirtok vagy középbérlet a tulajdonos, a gazdatiszt vagy — a bérlet lejártáig — a haszonbérlet javára, mert nem az a cél, hogy az eddigi gazdasági ekszisztenciákat agyonüssük, hanem, hogy újakat állítsunk melléjük. Ha így visszük keresztül a reformot, minden jogos igény körültekintő kielégítésével, akkor valóban Magyarország szebb jövőjét alapozzuk meg. (Éljenzés, taps.)

Dr. Ágoston Péter, aki a felszólalások alatt figyelmesen feljegyezte, az egyes kívánásokat, meghöszönte az érdeklődést s megjegyezte, hogy legközelebb azok óhaját fogja meghaligatni, akiket földhöz fognak juttatni.

Károly volt király önkényesen évente másfél milliót vett fel.

A hadsereg főparancsnokságáért.

Az Abend szenzációs jelentése.

Budapest, nov. 23. (Saját tudósítónktól.)

Bécsből jelentik: Az Abend világra szóló szenzációként közli, hogy Károly király, mint a hadsereg főparancsnoka önkényesen elhatározásából évente 1.500.000 korona illetményt vett fel, amelyet uralkodásának tartama alatt 1916 novemberétől 1918. május haváig 125.000 koronás részletekben vett fel a hadhitel terhére. Ily módon felvett összeg 2.250.000 koronára rug. A „titkos” jelzéssel ellátott okmány, melyen az összeg kiutalás és felvétele történt, az osztrák miniszterelnök, Wekerle miniszter s több közös hivatal kezén, sőt a legfőbb állami számvevőszéken is keresztül ment.

A népkormány felhívása Magyarország nemzeteihez

A kormány tagjai becsületükkel és életükkel állják ígéreiket.

Budapest, nov. 23. (Saját tudósítónktól.)
A Politikai Híradó jelenti: A népkormány a következő felhívást bocsátotta ki:

A népkormány minden magyar területen élő nemzetéhez: a némethez, románhoz, ruténhez, szerbhez, szászhoz, szlovákhöz!

— A nagy háború rosszul végződött azokra, akik megkezdték. A királyok elpusztultak, az urak legyengültek. Ist n is úgy akarta, hogy az győzzön, aki a legtöbbet szenvedett: a nép.

— Ma már nincsen király, aki saját hatalmáért halálba küldött benneteket idegen országokba. Az urak háttérbe szorultak. Ok olosó bérért sok nehéz munkát követeltek tőletek és nem adtak nektek földet még drága pénzért sem. Ez ezentul másképp lesz.

— A nagy háború után jött az igazságos forradalom! Elküldték a királyt és helyette a szabad nép által választott népkormány intézi az ország sorsát.

Testvéreink! Azért kérünk, segítsétek ti is minden munkájában a népkormányt, mert a megértés, az összetartás a mi fegyverünk és erőnk. Tartsunk össze testvéreink, mert régi ellenségeink összeállnak, ha mi szétszakadunk.

A nép rendjét úgy akarja megosinálni az új kormány, ahogy azt Wilson elnök tanítja: minden nép a maga szabad akaratából iatézze dolgát, ahogy ő a legjobban tud boldogulni. Minden nép a maga területén maga határozzon afelett, hogy milyen nyelven akar tanulni. Azért ad a népköztársaság kormánya minden férfinak és nőnek választójogot hogy beleszólhasson mindenki az ország és község dolgába.

Asszonyok! Ezentul ti is beleszólhattok

abba, akartok-e háborút? Lábnélküli apát? Vak férjeket? Temetlen halott fiukat idegen országokban?

Emberok! Ez a Wilson elnök által tanított népek önrendelkezési joga!

Emberok! A szabad népköztársaság kormányától minden földműves olyan földet kap, amelyet családjával megművelhet s amelyből tisztességesen megélhet. Magyarországon ezentul jó iskolák lesznek, amelyek a népet megtanítják a földet jól megművelni, saját érdekeit okosan megvédeni. A népkormány országában mindenki saját nyelvén tisztelheti az Istent. Minden község betegé jó orvoshoz jut.

— Mi azt mondjuk nektek mielőtt elszakadtok régi barátaitoktól, mielőtt itt mindent felforgatnátok, ami már megvan, próbáljatok jó egyetértésben élni és együtt dolgozni az új népköztársasággal. Ha majd azt látnátok, hogy ígéreteinket nem váltjuk be, akkor még mindig ráértek elszakadni tőlünk.

Testvéreink! Ne hadakozzunk egymás ellen, menjetek inkább és szólítsátok fel román, cseh, ukrán és jugoszláv testvéreiteket: ne bántsák Magyarországot, mely már egészen új ország, a szabad népköztársaság országa, ahol mindenkinek egyformán joga van segítsünk egymásnak, hogy jól össze dolgozzunk, gazdagodjunk és tanuljunk, hogy Csehország, Románia, Jugoszlávia és Magyarország olyan legyen, mint egy ország.

A kormány tagjai egyenként és együttesen becsületükkel és életükkel vállalnak jóállást Magyarország népei előtt és a nyugati hatalmas nemzetek előtt, hogy bevéáltsák, amit ígértek.

A népkormány nevében:

Károlyi Mihály miniszterelnök.

A pápa a békekonferencián részt vesz.

A tótok Magyarországhoz hajlanak.

Hollandi forrás korpoltálja a hirt, mely szerint a pápa közölte az antant-hatalmakkal, hogy ő is részt akar venni a békekonferencián. Így remélhetjük, hogy — ha a hír igaz — az emberiesség nemes hangja, a pártatlan emberszeretet még inkább szóhoz fog jutni Európa sorsának eldöntésénél.

Hazánkban a Nagyszombat előtt levő cseh csapatok a mieink elől visszavonultak és Jablonica táján állanak jelenleg. A csehek a Malacka—Vágújhely—Trencsén—Nagybicskei vonalon állanak és mindenüvé csapat-erősítéseket kapnak.

A Vág völgyétől keletre kanyarodva Nagytapolcsányt és Nyitrát fenyegetik és ezen az uton már el is érkeztek Bán közséig, viszont egy másik cseh csapat Zsolnát akarja visszahódítani. A csehek továbbá tuszokat szednek Nyugat Magyarországon, így magukkal hurcolták a nagybeteg trencsényi főispánt és alispánt egész családjukkal. A románok Tölgyesen bevonultak, a szerbek pedig a Maros vonalon Ujaradot érték el, a folyó tulsó oldalán azonban nem mentek át.

A *turócszentmártoni* tót nemzeti tanács elnöke most már magyar érzelmű nyilatko-

zatot tett, melyben a többek közt a következőket mondta:

— Politikai álláspontunkat az október 30 án kimondott proklamáció tartalmazza. Ez az álláspont nem honályosítja el azt a felismerést, hogy rászorulunk a magyarországra. Nekünk a magyarokkal a legbarátságosabb viszonyban kell élnünk s akarjuk is, hogy ilyen legyen a viszony. Ha a keleti tótok nem tartanak velünk, amit nem hiszek, nem engedjük a tót területek kettészakítását, még az entente részéről sem tűnünk viviseციót, hanem a magyarokkal maradunk.

Németországban Hindenburg a birodalom vezetőségénél bejelentette, hogy a hadsereg most már nem tud harcba bocsátkozni.

Az antant szilárdul el van határozva, hogy csak akkor köt Németországgal bését, és csak akkor szállit neki élelmiszereket, ha egy nemzetgyűlés akaratából kikerült felelős kormány intézi a birodalom ügyeit.

Oroszország ellen az antant közösen tervezi akcióját. A szaloniki hadsereg északkeleti irányban menetel Odessza, Kiev és Besszarákia felé. A Murman partvidéken az

angol csapatokhoz franciák is csatlakoznak, sőt kelet felől a japánok szándékoznak bevonulni az orosz birodalomba. Céljuk a bolsevikizmus teljes letörése, aminek felléptét Németországban sem hajlandók megtűrni.

A postások a szociáldemokrata pártban.

A nagyváradai postások csatlakozása.

Ma, amikor minden társadalmi osztály elhelyezkedést keres, hogy a maga érdekeit, boldogulását az országra virradt szabad, szebb jövőben megtalálja: megmozdult Magyarország postás társadalma is. A közalkalmazottaknak ez a tekintélyes számu, igen értékes része, akiknek munkája a magyar posta kitűnőségét világhírűvé tette, de amelyet az utóbbi években egy nemcsak testileg, de lelkiileg is nyomorék ember, az új korszak által már elkergetett Folleitt Károly vezérigazgató és rendszere már-már a katasztrófabá vezetett, megmozdult, hogy szervezkedéssel, összetartással, nemcsak elismert, de tisztességesen is honorált munkájával, szívvél-lélekkel az új Magyarország szolgálatára álljon.

A forradalom szülte népköztársaság postásai új vezetőket kaptak, új lehetőségek nyíltak meg előttük, amely lehetőségek elérésével a magyar posta már-már megingott megbízhatósága, pontosság, gyorsasága ismét világhírre teszen szert. Ehhez azonban elsősorban, legeslegelsősorban megelégedett, a mai viszonyokhoz mérten jól fizetett, nemcsak kötelelességeiben, de jogai-ban is körülbástyázott postásokra van szükség.

Felismerve a célt, mérlegelve a hozzávezető eszközöket, a budapesti postások köréből indult ki az eszme, hogy a postaintézmény helyreállításához elsősorban szükséges megelégedett személyzet jogos érdekeit csakis a szociáldemokrata párt keretében óvhatja meg a legjobban és a leggyorsabban. A *gonnolat minden postás helyeslésevel találkozott s ma már a budapesti összes postahivatalok minden rendű és rangu alkalmazottja a bizalmi rendszeren felépülő szervezettel a magyarországi szociáldemokrata párt tagja.*

A budapesti postások ilyen értelemben megalakult szervezete agitációs küldöttséget menesztet az ország posta igazgatósági kerületeibe, hogy a vidéki postások csatlakozásával megalakítsa a vidéki szervezeteket.

A nagyváradai posta és távirda-igazgatósági kerület székhelyére, Nagyváradra a budapesti kiküldötek tegnap érkeztek meg, programjuk meghallgatására és a csatlakozás kimondására Siket Traján főigazgató naggyűlést hívott össze.

A nagygyűlés tegnap este 6 órakor folyt le s részt vettek benne a Nagyváradon levő postahivatalok összes alkalmazottai, de képviselőket küldtek az igazgatósági kerületbe tartozó Debrecen, Szatmár, Nagykároly, Nyiregyháza, Püspökladány postahivatalai is.

A budapesti küldöttek: dr Erdélyi Géza titkár, Vigh Sándor altiszt, Hajdu Lajos ellenőr és Gyurkovics Károly tiszt meggyőző erejű beszédben fejtették ki az összetartás

szükségességét, a szervezettségben rejli
erőt s azt a célszerűséget, hogy a szervezett
postáságnak, mint szellemi munkásnak, csak
a munkásság táborában, a szociáldemokraták
között van helye, ha a tőke és munka vár-
ható nagy harcában nem akar a két malomkő
közé került buzaszem sorsára jutni. A nagy
tetszéssel fogadott, helyesléssel többször
félbeszakított beszédek után a kilenc várme-
gyét magában foglaló nagyvárad postai és
távírásgazgatósági kerület alkalmazottai
egyhangúlag kimondták csatlakozását.

A nagygyűlés Siket Traján főigazgató
záróbeszédével végződött, akit a megjelentek
osztatlan meleg ovációban részesítettek és
percekig ünnepeltek.

Itt említjük végül meg, hogy a postások
nagygyűlésén kellemes feltűnést keltett egy
mélyen hazafias hangú, őszinte szavú, a
megjelentek közt szétesztott vers, amely a
postás szövetséget éltette s amelynek Soós
Jenő főfelügyelő, az urai utcai postahivatal
főnöke a szerzője.

Zajos gyűlés a városházán.

A városi alkalmazottak szövetségé- nek megalakulása.

Már napok óta olyan hírek keringtek a
városházán, hogy Nagyvárad város közalkal-
mazottai között nagy forrongás van azért,
mert a városi közalkalmazottak szövetségébe
a közlélmzési ügyosztály személyzetét is
beveszik.

A városi közigazgatási tisztviselők ugyanis
ezzel majorizálva látták az ő akaratukat, amit
magukra nézve sérelmesnek vélték, mert a
közlélmzési ügyosztály személyzete csak
ideiglenes alkalmazottai a városnak.

A szövetség tegnapi alakuló gyűlésén
ki is tört ez az elégtelenség, mikor látták,
hogy a terem padsorait a közlélmzés férfi
és női alkalmazottai foglalták le, botrányos
jelenetek színhelye volt a közgyűlés. Csak
sajnálni lehet, hogy az előzetes és kölcsönös
felvilágosítások nélkül engedték a vezetők
annyira elfajulni a dolgot.

Annyi bizonyos, hogy a közlélmzés
személyzete nem hibás, hogy megjelent a
gyűlésen, mert oda meghívták őket, te-
hát joggal számíthattak barátságosabb fogad-
tatásra.

Viszont most már a vezetők kötelessége,
hogy az összeség érdekében szánják a dol-
got s rendet teremtsenek.

A zajos gyűlés lefolyása a következő volt:

A városháza nagyterme szorongásig
megtelt a városi tisztviselők és alkalmazot-
takkal; a közlélmzési ügyosztály férfi- és
nőalkalmazottai nagyban emelték a jelen-
levők számát.

Rimler Károly polgármester nyitotta
meg az alakuló gyűlést.

Dr. Dajka Endre rendőrkapitány hossza-
san ismertette a szövetség célját, lényegét
és működésének irányelveit. Politikával az
egyesület nem foglalkozik s arra törekszik,
hogy minden párt bizalmát bírja. Tagjai,
mint egyének, bármely párthoz csatlakoz-
hatnak, de nem presszióval, hanem meggyő-
ződésük szerint. Fejette a szövetség cél-
ját, szükségességét. Ezek között van a vá-

rosi tisztviselők és alkalmazottak szellemi
és anyagi érdekeinek istápolása, megvédése,
a tisztességes megélhetés biztosítása, a hi-
vatalos óráknak 6 órában egyfolytában való
megállapítása stb.

Rimler Károly elnök kérdésére ezután
a szövetséget megalakultnak mondták ki.
Eddig csendben folyt a gyűlés, most
azonban zaj keletkezett.

Egyesek azt kívánták zajos közbeszólá-
sokkal, hogy csak a közigazgatási tisztvi-
selők legyenek a szövetség tagjai.

Rimler Károly elnök kijelentette, hogy
a város bárhol szolgáló közalkalmazottja
tagja a szövetségnek.

Erre a kijelentésre még nagyobb zaj
tört ki s az érces férfi hangok közé szen-
vedélyes női kiáltások vegyültek.

Majd Pogácsás György adótsízt indít-
ványozta, hogy a szövetségnek csak Nagy-
várad város rendszeres, nyugdíjogosult al-
kalmazottja lehessen rendes tagja.

Bodnár János szerint az indítvány a
városi alkalmazottak háromnegyedrészt ki-
rekesztené.

Óriási zajban a Pogácsás György in-
dítványát elvetették. Végig sivitott a ter-
men a kiáltás: Közigazgatás ki! — mire a
városi tisztviselők jó része kivonult a ter-
emből.

Fülsiketítő zajban röpdötek közbekiál-
tások:

- Közlélmzésügyi szövetség!
- Zöldsegárusok csoportja!

Nagysekára állott csak helyre a rend
némileg, de még ezután is voltak élénk köz-
bekiáltások.

Dr. Doszpoly Dezső az alapszabályokat
terjesztette elő, amelyeket elfogadtak.

Ezután a titkár választására került a
sor. A titkos választásnál szavazatszedő el-
nökül: Ele néry Ferenc tanácsnok, bizottsági
tagokul: Balogh Károly, Réz Mihály és An-
tal Sándor, jegyzőül Szentlélek Kálmán kül-
dettek ki.

Amíg a titkos szavazás az ügyvezető
elnöki állásra folyt, nagy kavargás volt a
teremben: az előbb eltávozott tisztviselők
visszatértek a terembe s egy deklarációt
akartak felolvasni, de nem engedték őket
szóhoz jutni.

Az irtozatos zajban tovább folyt a sza-
vazás, különösen a közlélmzési ügyosz-
tály alkalmazottai szavaztak rendületlen nyu-
galommal.

Az ügyvezető elnöki állásra leadott
163 szavazat, amelyből az előkészítő bizott-
ság által jelölt dr. Thury László főügyész
162, Lukács Ödön főjegyző pedig 1 szava-
zatot kapott s így dr. Thury László választat-
ott meg ügyvezető elnökké.

Az éljenzés és taps után Rimler Károly
polgármester melegen üdvözölte a megvá-
lasztottat.

Dr. Thury László ezután hosszabb be-
széd kíséretében foglalta el az elnöki széket.
Köszönetet mondott a bizalomért; majd fáj-
dalmasan emlékezett meg, hogy az imént
történt események miatt már majdnem hajó-
törést szenvedett a törekvésük. Rámutat,
hogy a közlélmzési alkalmazottak helyzete
nem irigylendő, mert nem tudják, mikor ma-
radnak alkalmazás nélkül. Tartsanak össze.
Ha ők több fizetést kapnak, ez alkalmul
szolgál arra, hogy a többi tisztviselők is

magasabb javadalmazást kérjenek. Ha együtt
lesznek, nem történhetik, hogy egyesek ki-
váltást élvezzenek; meg kell szűnni a
protekciónak, munkátlanságnak, hanem csak
munka és tehetség érvényesüljön. Tegyenek
félre minden ellenségeskedést, kéri, hogy az
elégedetlenek is menjenek velük s egyesülten
alapozzák meg a szövetséget. (Taps.)

Antal Sándor akart ezután felszólalni,
de az óriási zajra egyelőre elállott a szótól.

Az ellenzék deklarációja.

Farkas István szakdíjnok felolvasta az
ellenzék képező városi közigazgatási al-
kalmazottak következő deklarációját:

Nagyvárad város tényleges közigazga-
tási alkalmazottainak, több mint 90 száza-
léka ez uton ünnepélyesen tiltakozik az ellen,
mintha a folyó hó 23 án délután 6 órakor a
városháza közgyűlési termében megtartott
ülés a városi alkalmazottak helyi szövetsé-
gének alakuló gyűlése lett volna.

Nagyvárad város közigazgatási alkalma-
zottainak több mint 90 százaléka tiltakozik
és állást foglal az ellen, hogy Nagyvárad
város közlélmzési hivatalának alkalmazot-
taival egy egyesületbe tömörüljenek. Tiltakozunk
pedig azért, mert a közlélmzésnek
mind csupán a háborús szükség és kényszer
folytán csak ideiglenesen alakított szervezet-
nek nagyon is függő és ideiglenes alkalma-
zottai, akiknek érdekeik egészen más irányba
terelődnek és a mi érdekeinkkel ellentétesek,
nem vehetők velünk Nagyvárad város rendes
és nyugdíjogosultsággal bíró közigazgatási
alkalmazottai val egy tekintet alá.

Nem vagyunk hajlandók egy testületbe
tömörülni ezen alkalmazottakkal, akik hi-
vatalba, tévesen, hatalomhoz jutva, a hiva-
tal egész lennállása alatt úgy velünk, mint
a közvetlen előttük állókkal és egész Nagy-
várad város hazafias munkásaival és pol-
gáraival szemben a legtűrhetlenebb, a
legsértőbb és legdurvább magaviseletet ta-
nusították.

Mi, a közigazgatási alkalmazottak óriási
többsége, annak szabálytalan kimondása
után, hogy az alakulandó egyesületnek a
közlélmzési hivatal alkalmazottai is tagjai
lehetnek, az ülésről kivonultunk és ezennel
mint az illetékes helyen bejelentjük. Így a
megalakult egyesület csak a közlélmzési
hivatal alkalmazottainak és a tantestületnek
egyesülete, amely „Nagyvárad város alkal-
mazottainak helyi szövetsége” címet viselni
nem jogosult.

Nagyvárad város közigazgatási alkalmazottainak kivonult többsége.

Antal Sándor szólott ezután s válaszolt
a deklarációra. A szövetség előkészítői meg-
hívták a közlélmzési ügyosztály alkalma-
zottait, hogy tömörüljenek, tehát ők nem to-
lakodtak ide, hanem meghívásra, készséggel
jöttek, dacára, hogy nekik, akik ideiglenes
alkalmazottak, csak munkatöbbletet jelent a
szövetségbe lépés. Bűn e, hogy ők elpusztul-
hatnak, mert golyózáporban a vidékről élet-
met hoznak, mert annyi a munkájuk, hogy
nem bírják. Már több elhalt közülük a sok
munkától. Bűn az, hogy nekik nem adnak
nyugdíjat, pótétot s hogy köztük csak 25
embernek van 500 koronánál több fizetésük.
A deklarációban nagy fölényel beszélnek.
Igy bűnnek a nyugdíjasok a vendéggel. Ők
a legkevesebb előnyt huzzák a szövetségből.
Ez nem magyar vendégszeretet. Ők felaján-
lják magukat, a nyugdíjasok javára: erőt hoz-
nak, gazdagságot, munkát, ha ez nem jó aján-
dék, utasítsák el. Meghívák őket, ha nem
kellenek, elmennek. Thury elnök értékeli az
6 munkájukat s ezért köszönetet mond. (Él-
jenzés.)

Várad István közvetítő indítványt tesz.
Az elnök megválasztása a közóhajjal talál-
kozott. A további választásokba ne menje-
nek bele, mert fél, hogy felborul az egész
dolog. Bizottságot küldjenek ki, hogy akik

eltávoztak, azokkal tárgyaljanak, az elnökkel az élükön és simítsák el az ellentéteket. A többi állásokat azután töltsék be.

Dr Thury László elnök azt látja, hogy itt a személyek ellen nincs kifogás, csak elvi ellentétek vannak. Válasszák meg most a tisztikart s ez egyeztesse össze az ellentéteket. Most együtt szavazzanak az összes állásokra titkosan s a szavazatszedő bizottság majd összeállítja a szavazás eredményét s arról jelentést tesznek.

Az elnök indítványát elfogadták s ahhoz képest megejtették a szavazást, amelynek eredményét később állapítják meg.

Félmillió bolsevik hadsereg.

Egy harmadrésze német és osztrák magyar hadifogoly.

Budapest, november 23. (Saját tudósítónktól.) Stokholmból jelentik: A Times tudósítója jelenti a szibériai frontról, hogy százötvenezer bolsevik áll szemben a csehekkel és szerbekkel. A bolsevikiek teljesen fel vannak szerelve s egész Középoroszországot megszállva tartják. A bolsevik hadsereg egyharmadrésze német, illetőleg osztrák-magyar hadifogolyból áll. A vezérek legnagyobb része zsidó, de van közöttük sok német és osztrák-magyar is. Egyetlen nap alatt 40 hadosztályt szerveztek, a bolsevik hadsereg így módon félmillió emberre növekedett.

A polgárőrség közlései.

Felkéretnek a Szilágyi Dezső-, Szalárdi-, Alapi-, Patak- és Szent János-utcai polgárőri szolgálatot teljesítő, valamint a szolgálatra köteles, de még nem jelentkezett összes polgárokat, hogy az őrség további beosztására, a mulasztók megbüntetésére, az őrszoba fűtése és világítása, egy küldendő alkalmazása és egyéb, a gyűlésen felhozandó dolgok megbeszélésére folyó hó 24-én, vasárnap este fél 9 órakor az Emke kávéház melletti őrszobában jelenjenek meg. A gyűlésen hozandó határozatok a meg nem jelentekre is kötelezők. A határozatok, valamint az őrség napi beosztása az „Emke” kávéház és a „Nagyvárad” kiadóhivatalának kirkatáblán lesznek kifüggesztve.

Felhívatik minden réli 18–50 évig levő férfi, hogy polgárőri szolgálatra a Széles-utcai emeleti iskolában jelentkezzenek, ellenkező esetben 600 korona pénzbírsággal és hat hónapig terjedő elzárással büntetettik. A már felesküdt polgárőrök pedig pontosan teljesítsék a kiírt időben szolgálatukat, mivel a nem igazolható mulasztás szintén a fentiek szerint büntetettik.

Felhívatk a Teleky-utca, Arany János-, Nyárfa és Bem-utcában polgárőri szolgálat teljesítésére kötelezett egyének, hogy folyó hó 26-án, kedden délután 5 órakor a Református-kör helyiségében megjelenjenek. E kötelezettség kiterjed azokra is, akik idelegesen ebben a körzetben polgárőri szolgálat alól fel vannak mentve, vagy csak könnyebb polgárőri szolgálat teljesítésére vannak kötelezve.

Jánossy Gyula rendőrfőkapitány azt az örömdetes ténny közölte a polgárőrség főparancsnokságával, hogy a város közbiztonsági viszonyai a polgárőrség szolgálatba lépése óta föltétlenül megjavult. Lopás, etörés az utóbbi hetekben a város területén alig fordult elő, ami tisztán a polgárőrség ellenőrző munkájának eredménye. Remélhetőleg a

polgárőrség buzgósága a kedvezőtlen időjárás ellenére sem fog csökkenni és mindenki teljesíteni fogja továbbra is kötelességét mindaddig, amíg a felemelt létszámú rendőrség nem veszi át a város közbiztonságának védelmét.

HIREK

* **Az egységes munkaidő** Az elmúlt héten már tanácskozást folytattak a kereskedelmi és iparkamarában az egységes munkaidő behozatala érdekében. A nagyváradai Munkás Tanács ugyanis a gyárak és ipartelegeken a napi 8 órai munkaidő kötelező behozatalát kívánja. E tárgyban dr Moskovits József kamarai elnök vezetése alatt értekezlet volt tegnap délután, amelyen a gyárparosok, a kispar és a Munkás Tanács képviselői vettek részt. Hosszas vita után, dr Oláh Béla kamarai titkár indítványára elhatározták hogy felírják a kereskedelmi miniszterhez az iránt, hogy az egész országba szóló rendeletben egységesen szabályozza a munkaidőt. Míg a miniszter rendelkezése leérkezik, addig az eddigi állapot és rend tartandó fenn.

* **Előléptetés.** Kardos Sándort, a Magyar Állami Hitelbank nagyváradai fiókjának tisztviselőjét központi igazgatósága a fiók cégvezetőjévé nevezte ki.

* **Széchenyi Pál gróf meghalt.** Széchenyi Miklós gróf megyéspüspök testvére csütörtökön spanyol influenza következtében elhunyt Vörösvárott, hova testvére, gróf Erdődy Gyuláné látogatására ment. Az élte felét élő gróf egyszer már átesett e betegségen s most ismét megkapta a ragályos bajt, mely gyorsan végzett szervezetével.

* **A népszövetségi csoportvezetői értekezlet** a mai napról elmarad, tekintettel a népszövetségi két mozielőadásra. Az értekezlet idejét ma fogják közölni a csoportvezetők óhajonk megfelelő időben, valamelyik hétköznapon délutánra.

* **Áramszünet** Értesítjük a város közönségét, hogy a városi tanács intézkedése — az eszközrendelő szénmegtakarítás pontos megállapítása végett — folyó hó 24-én vasárnap reggel 6 órától délután 4 óráig áramszünetet tartunk. Ezen áramszünetelés a villamos vasut forgalmát nem fogja érinteni. *Nagyvárad város villamos műve.*

* **A leszerelt magánalkalmazottak elhelyezése** ügyében a főnökök és az alkalmazotti szervezet részéről delegált 10–10 tagú bizottság folyó hó 25-én este 7 órakor, a Kereskedelmi Csarnok helyiségében tárgyalást tart. Ezután is figyelemztetnek a delegáltak, hogy nem mint az előzőleg történt megállapodás szerint kedden, hanem hétfőn lesz a tárgyalás.

* **Ipartestületi gyűlés.** Értesítem az ipartestület összes tagjait, hogy testületünk közgyűlését f. hó 24-én, d. e. 9 órakor az ipartestület házában levő Arany Sas étterem nagytermében tartjuk meg, melyre a testület tagjait tisztelettel meghívom. Czeglédy Jeremiás ipartestületi elnök.

* **Halálozások.** Erdély András nyugalmazott honvédfőhadnagy életének 47-ik évében elhunyt. Hétfőn délelőtt temetik az olaszji temető halottasházából.

Özv. Márk Dánielné született Domának Mariska 39 éves korában meghalt. Temetése vasárnap délelőtt lesz a Szacsvay-utca 22. számú házból.

* **Ma két előadás lesz a Népszövetségi moziban.** Jókai nagyszerű regénye, a „Fekete gyémántok” kerül ma színpadra a Népszövetség mozielőadásán. A pompás regény filmdramájának feldolgozva is átsugározatja Jókai zenéjét. A gyönyörű filmdramájának ma első része kerül bemutatásra; az előadás megtartását biztosította az igazgatóság azzal, hogy külön megbízott hozta le a filmeket Nagyváradra. *A filmek tegnap este megérkeztek.* Tekintettel az előrelátható nagy érdeklődésre, kivételesen két előadás lesz, és pedig az egyik délután 4 órakor, másik 6 órakor. A Jókai regénye előtt budapesti eredeti filmsoportokat fogunk bemutatni. Pénztárrnyítás egy félórával az előadás kezdete előtt.

* **Dr Gergely Dávid** hazaérkezett és rendeléseit megkezdte. Szilágyi Dezső utca 13. Telefon 577.

* **Felhívás.** Felhívjuk Biharvármegye összes jegyzőit, segédjegyzőit és községi alkalmazottait, hogy helyzetüknek megbeszélése céljából november hó 28-án d. e. 11 órakor Nagyváradon a Városi kávéház külön helyiségében tartandó értekezleten kivétel nélkül megjelenni sziveskedjenek. Uj szociális társadalmunk minden osztálya kiépített programmal néz a jövő elébe, kötelességünk tehát nekünk is, hogy szervezkedjünk, melyben egyedül erőnk rejlik, jövőnk, existenciánkat biztosítsuk. A megjelenést kérjük erkölcsi kötelességnek tartani. Érdeklődést, felvilágosítást nyerhetnek Nagyváradon a Városi kávéházban reggel 9-től délután 4 óráig az intéző bizottságtól.

* **Háziszolgái és egyéb munkálatokra felvételnek** katonai szolgálatra nem köteles erőteljes, munkabíró férfiak (rokkantak) napi 10 korona díjazás és elemezés mellett a hadapródiskolában.

* **Orvosi hír.** Dr. Goldner Herman orvosi gyakorlatát megkezdte. Sal Ferenc-utca 6.

* **Modern nőiszabóság!** A nagyérdemű úri hölgyközönség becses tudomására hozom, hogy a Flegman Armin cégtől, ahol 4 évig mint üzemi vezetői főszabász voltam alkalmazva, a mai napon kiléptem. És ezáltal magamnak egy modern angol nőiszabóságot rendeztem be. A legdivatosabb utca- és sport costumöket továbbá a legelegánsabb felöltöket mérsékelt ártért készítek és kívánatra levelezőlapon levő megkívánásra házhoz látadok. A nagyérdemű hölgyközönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel *Gazdag Sándor* nőiszabó, (lakás hiányában most még) Kálvária utca 40 szám.

Színház.

A színház műsora:

Vasárnap d. u.: Leányvásár.
Vasárnap este: Sárga liliom.
Hétfő: Sárga liliom.
Kedd: Sárga liliom.
Szerda: Sárga liliom.
Csütörtök: Böregér.

Böregér. Srauze örökéletű klasszikus operettje, a Böregér ismét színpadra kerül csütörtökön. Aggházy, Jósika, Tóthné, Szigeti, Harsányi, Váradai és Stoll játszik a főszerepeket.

Sárga liliom. Ma este szanzációs szímba menő reprize lesz a színháznak. Biró Lajosnak, a vértelen magyar forradalom lelkes előkészítőjének annak idején is óriási sikert aratott színműve: a Sárga liliom kerül színpadra.

A társulat legjobbjai fáradoznak, hogy a darabot a régi, sokszorosan felülmúló sikerhez juttassák. Bihari Akos, Váradi Lajos, Tóth Elek, Harsányi Miklós, Hevesi Mária és Pogány Janka a legteljesebb garanciát nyújtják arra, hogy a darab előadása ünnepi számba menő esemény lesz. A nagyszerű színmű hétfőn, kedden és szerdán műsoron marad.

Szerkesztői üzenetek.

A. V. Antal Helyben. Az 5 esztendő mélyreható szenvedése joggal kívánhat enyhítést és kíméletet. Erre törekszik a kormány is teljes erővel s hogy nem valósul minden oly gyorsan és úgy, mint akarjuk, oka az, hogy az ország mondhatni csaknem teljes erejét felmorzsolta a hosszú kíméletlen harc és pusztítás. Egy kis türelmet kérünk. Mithelyt a közviszonyok megszárdulnak, főleg mikor a szállítás zavartalanul fog lefolyni, a megélhetés feltételei is sokban enyhülnek.

Szerkesztésért felelős: **HILF LÁSZLÓ.**

Kiadótulajdonos: **Szent László-nyomda r.-t.**

Eladó szőlőoltványok

1 és 2 évesek
amerikai és hazai vesszők

Arjegyzéket küld és telepítéseket vállal:
Molnár Mihály
Abaujszántó.

Szállítási vállalat

TÜZIFA, SZÉN, BOR, BUTOR
ÉS MINDENMŰ MÁS EGYÉB
APOLLÓ TŐZSDE.

RÁKÓCZI-ÚT 22. SZÁM.
TELEFONSZÁM: 11-41.

VAS és rézágyak,

afrik és lószőrmatracok,
amerikai és sodrony-
ágybetétek: özsze-
hajtós ágyak eredeti
gyári áron kaphatók

Tátray Sándor

r.-t.-nál Körös-utca 11.

Telefon-szám: 558.

URÁNIA
mozgó-
színház

MA

A bárónó titka.

Este 7 órai kezdettel.

IZSÁK LIDIA

Elsőrendű
fűzőszalon

NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.

Parkszálloda épületében

Interurbán telefon:
11-53 szám.

A Szigligeti-színház mű-
vésznőinek egyedüli fűző
szállítója.

Tisztításokat és átala-
kításokat elvállalunk.
Fűzők mérték után a
legrövidebb idő alatt el-
készítetnek.

VISZKETEGSÉGET, sömört, rüht

a leggyorsabban elmulasztja a dr.
FLEISCH-féle törvényesen védett

„Skaboform“-kenőcs.

Nincs szaga. Nem piszkít. Mindig eredeti peccsés dr. Fleisch-félét kérjük.
Próbatégely 4 K, nagy tégely 6 K, családi adag 15 korona.

Nagyvárad és vidéke részére főraktár:
„CSILLAG“-gyógyszertár
Hlatky Endre-utca (Zöldfa-u.)
Nagyváradon.

Fésűk

tartós, finom anyagból.

Bontó-, sűrű-, still-fésűk,
hajtók, hajcsattok, oldal- és
kontyfésűk, kefék, bőrűk,
pipere és toilette szükségle-
tek legjobb beszerzési helye

Fésű- és diszmuáruház
Saspassage 42.

Nebelthau A. utóda Szabó J.

Javitások eszközöltetnek.

APOLLÓ
mozgó-
színház

MA

A sorsüldözött.

Előadások kezdete hétköznap 5,
szombat, vasár- és ünnepnap
délután 3 órakor.

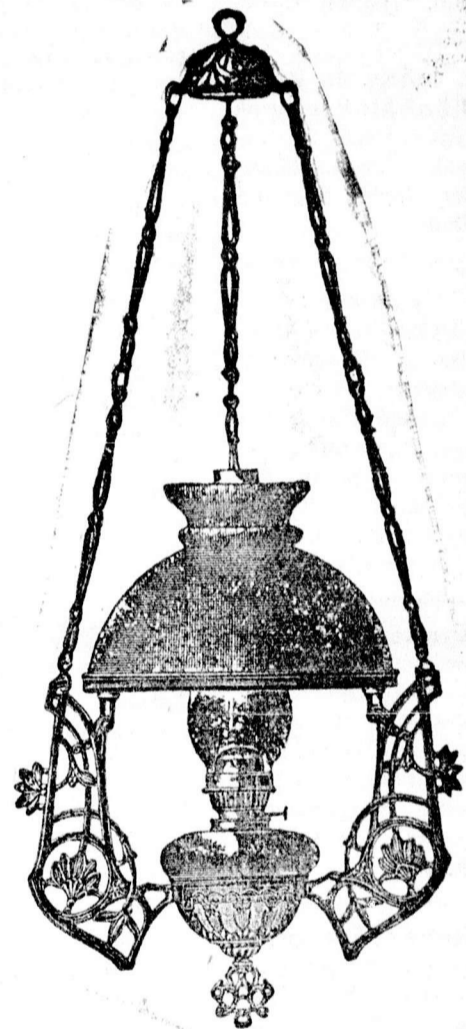
VIGADÓ
mozgó-
színház

MA

A bárónó titka.

Este 7 órai kezdettel.

HETI ÁRJEGYZÉK:

- Teáskészlet színes tálccával 40.-
- Kávékészlet 40.-
- Feketekávé készlet színes tálccával 40.-
- Mosdókészlet finom majolika sz. felsz. 80.-
- Fűző lábask tűzálló 6.-
- Fűző fazék tűzálló 5, 6, 7, 8, 9, 10.-
- Befűtőkészlet finom aranyozással felsz. 40.-
- Függőlámpa csigás felszerelve 60.-
- Falitűkör színes aranyozással 40.-
- Ebédőkészlet sz. aranyozással 6 szem. 300.-
- Ebédőkészlet színes finom minátval 100
részes, teáskészlet el együtt 500.-

Diszmuáruk, majolika disztárgyak,
valódi cobald diszmuáruk, terak-
kota figurák, chinaezüst és alpacca
ezüst áruk
legnagyobb választékban.

Képeretezés, ablaküvegezés.
Eladás nagyban és kicsinyben.

Árak viszonteladónak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVEREK

üveg, porcellán, lámpa és diszmu-
áru nagy gyári raktára Nagyvárad,
Hlatky Endre (Zöldfa-u.) utca 13.

Telefon 3-72.

Telefon 3-72.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Minden szó ára 20 fillér, vastagabb betűvel 40 fillér. Legkisebb apróhirdetés ára 2 korona. Apróhirdetések díja előre fizetendő.

Portörlek
és padlótörlek darabja
6 korona 50 fillér. —
Hegedűs János, Rákóczi-
ut 1. szám.

Téli karalábét
és olasz-káposztát na-
gyobb mennyiségben
házhoz szállítunk maxi-
mális áron. Megrendel-
hető Moskovits Adelf és
Fiamál. Telefon 15-08.

**Női, leány és gyer-
mekkabátok, blousok**
kötények, keztük, ha-
risnyák legolcsóbban:
Cziller Imre nagyáru-
házában.

Pemete
és hársfamézscukorka el-
hárítja a köhögést és
rekedtséget, hurutot, ki-
váló hangtisztító, oldó
hatású. Egy csomag ára
1 korona. Kapható Né-
meth Pál Aranykereszt
gyógyszertárban, a vá-
rosháza mellett.

Tyuszemirtó
három nap alatt elmu-
laszt tyuszemetet, bőr-
keményedést és szemöl-
csöket. Ára 2 kor. Kapha-
tó Farkas István
„Apolló” drogeriájában
Nagyvárad, Rákóczi-ut
7—B. sz.

Ruhaszövetek,
selymek, bársonyok,
szőrmeujdonságok, sző-
nyeg és fehérművek
legolcsóbban Cziller Imre
nagyáruházában.

Keresünk
azonnali belepésre egy
irodaszolgát, egy éjjeli
őrt, kettő kenőmunkást
és éjjeli munkára laka-
tost. Moskovits Mór.

Fényképészeti
lemezek, papírok, vegy-
szerek, előhívók stb.
kapható Farkas István
„Apolló” drogeriájában,
Rákóczi-ut 7—B.

Egy borotva valódi
solingeni ezüstacél
12 kor.

Egy nagy tartós szobaseprű erős fanyéllal 7-50 K.
Piaci táskák 7 K-tól feljebb minden áron kaphatók.

Ruhafesték
feltétlen jó minőség csomagja 50 fillér.
kipróbált finomabb minőség 70 fillér.
Viszonteladónak 100 csomag vételnél
60 százalék engedmény. Kapható
a „BÉKA”-boltban, Zöldfa-utcán.

Likör
és rumkomposziók,
Chartreuse, Benedikt-
ner, Allasch, Meggy stb.
essentiák. Törköly, Szil-
vórum, Seprő, Cognac-
kivonatok használati uta-
sítással a legfinomabb
minőségben kaphatók:
Farkas István „Apolló”
drogeriájában, Nagyvárad.

Ne dobja ki pénzét
a ruhákért, mert a ki-
tűnően bevált ruhafesték-
tel régi ruhadarabjait
újra fényesre hozhatja.
Egy levél ára
70 fillér. Németh Pál
Aranykereszt gyógyszertá-
rában, a városháza
mellett.

Poloskairtó
Nekem biztos, kipróbált,
megbízható poloskák ir-
tására. Kis üveg 4 K,
középvég 8 K, nagy
üveg 14 K. Kapható
Farkas István „Apolló”
drogeriájában, Rákóczi-
ut 7—B.

Tavaszi
szepelők, májfoltok, bőr-
rosság, kiütés, mi-
részerek ellen biztos az
IPO-krém. Ára 5 kor.
és szappan Viora át-
mosó ára 6 korona. Kapha-
tó Farkas István Apolló
drogeriájában, Rákóczi-
ut 7—B.

Bőrbeadó
Kossuth Lajos-utca 2.
sz. házban (Szent László
tér) korcsma, vendéglő
és bodegának kiválóan
alkalmas üzlethelyiség
hosszabb időre. Bővebb
felvilágosítás a Polgári
lakarepéztár r.t. nagy-
váradnál cégnél nyerhető

Spanyolnátha
járványoknál betegszo-
bákban *lenyó (boro-
vicska) szobaitat* ki-
tűnő dezinficiáló perme-
tező szer kapható Farkas
István Apolló drogeriá-
jában.

Muszáj nevetni!

„UJVÁRI TELEFONÁL”

a címe annak a legújabb kétoldalu, tréfás hang-
lemeznek, melyet Ujvári Károly adott elő. Ezen
a hanglemezen a

küzdő komikus

felülmúlta önmagát, olyat nyújtott, amely e
lemezhez fűzött órisái várakozást teljes mértékben
igazolja, szóval

a legjobb hanglemesz-
produkción. — E lemez pénzért nem kapható,
csupán 6 darab lejátszott lemez ellenében, kizá-
rólagos joggal

W A G N E R

„Hangszernagyáruház”
Budapest József-körút 15. Fiók: IX., Ráday-utca 18.

A „Favorit” hanglemeszgyár főraktára.
Beszélőgépek 200 koronától 1000 koronáig.
Dalszöveges lemezjegyzék és árjegyzék ingyen!

Mocsáry Sándor
törv. bej. cég.

Villany-, gáz- és víz-
vezetékszerelő, bronz-
műves, bádogos, laka-
tos, műszerész és gal-
vanizáló. Irógép, ke-
rékpár, gramofon-
javító és nikkelező.

Iroda és raktár:
Zöldfa-utca 8. Telefon 1404.
Ipartelep:
Szent János-u. 22. Telefon 532

Felső Kereskedelmi
és Polgári iskolából
kimaradt tanulókat
magánvizsgára elő-
készít felelősséggel

a Középiskolai
Előkészítő
Donát-tanfolyam

Beöthy Ödön-utca 30. sz. Telefon 1000.

Új kereskedelmi tanfolyam

hőgyek részére (gyors- és gép-
írás, számtan, könyvvitel, he-
lyes és szépipírás) szeptember
15-től kezdve a DONÁT-féle
tanfolyamban Beöthy Ödön-utca 30.
Telefon 1000.

GÉPMUNKÁS

felvétetik

a Szent László-nyomdában.

Szent-László-nyomda részvénytársaság Nagyvárad.

HIRDETMÉNY!

Tudomására hozom Nagyvárad város és
Biharmegye közönségének, hogy a Városi
Kávéházamat eladtam és a visszamaradt

kávéházi italokat nagybani áron
bocsájtom a t. fogyasztóközönség rendelke-
zésére azon megjegyzéssel, hogy a borokból
10 üvegnél kevesebb nem kapható. Hely-
beli megrendelőimnek üvegenként 10 fillér
küldődíj ellenében kiváságára már házhoz
is szállítom.

Kérem azonnali szives megrendelésüket,
mert nagyon sajnálnám, ha a későbbi jelent-
kezőket már nem volna módomban kiszolgálni.

HERCZ IMRE

Rákóczi-ut 12. (Apolló-palota.)

Telefon 4-38.

Telefon 4-38.

RÉSZLETES ÁRJEGYZÉK:

FEHÉR BOROK: Palugyai Leányka 12-50,
Palugyai Rizling 12-50, Palugyai Chateau
12-50, Domány Rizling 12-50, Domány
Magyarádi 12-50, Domány Zöldszilvany
12-50, Hg. Windisch-Graetz 12-50. Beret-
vás: Ezorjó 13-50, Beretvás Zamatos
13-50 kor.

TOKAJI BOROK: Aszu 0-5 l. 25, Szamo-
rodni 0-5 l. 12-50, Szamorodni 0-2-5 l. 7 K.

VÖRÖS BOROK: Bordeaux Beretvás 0-7 l.
13-50, Chateau Windischgraetz 0-7 l. 13-50,
Chateau Palugyai 0-7 l. 13-50, Egri Vörös
Tokaji Bortermelő rt. 0-7 l. 13-50 kor.

KÜLFÖLDI BOROK: Malaga 0-7 l. 38-00,
Sherry 0-7 l. 38 kor.

PEZSGÓK: Törley, Dietzl, Palugyai, Tran-
silvan, Goldeck, üvegenként 36 kor.

LIKÖRÖK: Triple Sec, Sherry Brandi,
Cordiol Medok, Curasso, Allasch, Külön-
féle francia likörök, Gyomorerősítők, li-
terenként 58 korona.

Az árak üvegcserevel, vagy üvegenként
2 korona betéttel értendők.

Kicsinybeni eladásra, főlerakatomban JANO-
VICS IGNÁCZ bodega üzletében Rákóczi-
ut városi kávéházzal szemben, a fent
jelzett árak mellett beszerezhetők.